

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
СТУДЕНТІВ - ПСИХОЛОГІВ**

Дипломна робота з психології
(освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”)

студента **4** курсу **46** групи

галузі знань:

0301 Соціально-політичні науки

напряму підготовки:

6.030102 Психологія

Омеленчука Миколи Руслановича

Науковий керівник:

кандидат філософських наук, доцент

Пирог Ганна Володимирівна

м. Житомир – 2016 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Психологічні аспекти політичної участі і поведінки.....	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Політичні орієнтації в політико-психологічній проблематиці	9
1.3. Особливості політичних орієнтацій сучасного українського студентства	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до I розділу	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ II. МЕТОДИ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ..	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Методи політико-психологічних досліджень	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Організація та методи дослідження психологічних особливостей політичних орієнтацій студентів-психологів	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до II розділу	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ III. ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЛІТИЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ	6
3.1. Результати дослідження структури політичних орієнтацій студентів- психологів	6
3.2. Результати дослідження політичних цінностей студентів-психологів .	13
3.3. Результати дослідження мотиваційної структури політичних орієнтацій студентів-психологів	18
Висновки до III Розділу	20
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24
ДОДАТКИ.....	Ошибка! Закладка не определена.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Суспільство в наш час переживає складний період змін політичних відносин. Молодь як суб'єкт політики відображає у своїй життєдіяльності особливості еволюції політичної системи України. Реалії політичного життя як широких верств населення, так і політичних партій та інституцій незаперечно свідчать про актуальність вивчення політичної участі в психологічному аспекті. Громадяни України, особливо старшого покоління, ще несуть у собі спадок пострадянського патерналізму щодо прояву політичної участі. Молоді ж доводиться формувати нові зразки ініціативного проявлення політичної участі і тим самим долати подекуди ірраціональну віру старшого покоління у всесилля вождів і незначущість власної політичної участі. Наша молодь є важливою складовою українського суспільства, носієм інтелектуального потенціалу. Тому прояви політичної участі молоддю привертають до себе все більшу увагу психологів.

Починаючи з праць А.Адорно, Г.Айзенка, Е.Фрома, вивчення політичних орієнтацій не втрачає своєї актуальності. Психологічними дослідженнями політичних орієнтацій займалися Д.Істон, Дж.Денніс, Г.Ділігенський, Е.Шестопа, В.Павлов та інші. В Україні вивченням психологічних основ політичної поведінки та політичної свідомості займаються В.Васютинський, М.Головатий, М.Слюсаревський, Н.Хазратова та інші, окремі аспекти політичних орієнтацій розглядають В.Москаленко, Г.Пирог, П.Фролов та інші. Мають місце дослідження політичних орієнтацій досить широкого спектру – від констатації політичних вподобань виборців до вияву зв'язку між ними та різними психологічними структурами.

Отже значущість проблеми та її недостатня розробленість зумовили вибір теми даної наукової роботи.

Об'єкт дослідження: політичні орієнтації студентів.

Предмет дослідження: психологічні особливості політичних орієнтацій сучасних українських студентів-психологів.

Мета дослідження: дослідити та проаналізувати психологічні особливості політичних орієнтацій студентів-психологів.

Гіпотеза: політичні орієнтації студентів-психологів на сучасному етапі розвитку суспільства мають деякі особливості:

- за формою – невизначеність та нестійкість,
- за змістом – пріоритетний характер політичних цінностей свободи та права (ліберальні орієнтації).

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми політичних орієнтацій та окремо політичних орієнтацій сучасного українського студентства.

2. Визначити методи дослідження політичних орієнтацій студентів-психологів.

3. Вивчити психологічні особливості політичних орієнтацій студентів-психологів.

Методологічні та теоретичні основи дослідження: Методологічною основою дослідження є роботи В.Васютинського, Л.Гозмана, М.Головатого, Дж.Денніса, Г.Ділігенського, Д.Істона, В.Москаленка, М.Слюсаревського, В.Павлова, Г.Пирог, П.Фролова, Е.Шестопал.

Методи та організація дослідження: на підготовчому етапі було використано метод теоретичного аналізу фахових джерел, для отримання емпіричної інформації про психологічні особливості політичних орієнтацій студентів-психологів використовувалась методика вивчення політичних орієнтацій Г.Пирог.

Надійність та вірогідність отриманих результатів дослідження забезпечується репрезентативністю вибірки, застосуванням методів, релевантних меті та завданням дослідження.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження: Отримані результати дослідження збагачують уявлення про особливості політичних орієнтацій у студентів-психологів, відкривають перспективи в дослідженні політичних орієнтацій у студентів. Наукова новизна полягає у тому, що уточнено та поглиблено розуміння особливостей політичних орієнтацій і політичної участі сучасних українських студентів.

Практичне значення: отримані в ході дослідження результати можуть бути використані психологами для створення програм розвитку цінностей демократії у сучасних студентів.

Структура та обсяг дипломної роботи: Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, 2 додадків (на 20 сторінках), списку використаних джерел, що нараховує 42 найменувань (на 4 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 64 сторінки друкованого тексту, з них 40 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ III. ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОЛІТИЧНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ- ПСИХОЛОГІВ

3.1. Результати дослідження структури політичних орієнтацій студентів- психологів

У структурі політичних орієнтацій зазвичай виділяють пізнавальний, афективний та поведінковий компоненти.

На Рис.3.1-3.2 представлені результати дослідження пізнавального компоненту політичних орієнтацій.

Отримані дані показують, що політикою цікавляться 44% опитуваних, 39% вагаються та 17 % зовсім не цікавляться нею (Рис.3.1). Ці дані говорять про те, що студентам цікаве політичне життя України.

Рис.3.1. Показники інтересу до політики

Найбільше студенти отримують інформацію з Інтернету та телебачення – по 31%. Далі йде отримання інформації від знайомих (друзів,родичів) – 22%, 9% отримують з друкованих джерел, 6% з агітаційних листів та 1% отримує по радіо (Див. Рис.3.2.).

Рис.3.2. Джерела отримання інформації

Вивчення афективного компоненту політичних орієнтацій представлено на Рис.3.3, Табл.3.1-3.2.

Було визначено, що наші студенти негативно ставляться до політичних змін, які відбуваються зараз в країні, 46 % опитуваних показали цей результат. Натомість всього 3% сказали, що вони позитивно відносяться до політичних змін. 31% відповіли “скоріше позитивно, ніж негативно”, це говорить про те, що бажання з реальністю дуже відрізняються (Див. Рис.3.3.).

Рис.3.3. Оцінка змін в країні

З приводу згоди з питанням про зовнішню і внутрішню політику можна сказати, що із введенням миротворчої місії ООН в Україну повністю згодні – 33.3% опитуваних, згодні 36.1%; з проведенням люстрації повністю згодні – 30.5%, згодні – 50%. Зі вступом до Євросоюзу та проведенням децентралізації повністю згодні 19.4%, згодні 41.6% із вступом до ЄС та 36.1% із проведенням децентралізації. Натомість абсолютно не згодних малий відсоток, а саме за вступом до ЄС абсолютно не згодні 2.7%, із введенням ООН абсолютно не згодні 5.5%, із проведенням люстрації абсолютно не згодні 2.7% та із проведенням децентралізації абсолютно не згодні 5.5%. Ми все ще бачимо, що українські студенти бачать Україну як країну, яку потрібно змінити, і чекають допомоги зовні (Див.Табл.3.1.).

Таблиця 3.1.

Рівень згоди з питаннями зовнішньої і внутрішньої політики

%	повністю згоден	згоден	важко відповісти	не згоден	абсолютно не згоден
Вступ в НАТО	16.6%	30.5%	25%	16.6%	0%
Вступ в Євросоюз	19.4%	41.6%	13.8%	13.8%	2.7%
Введення миротворчої місії ООН в Україну	33.3%	36.1%	16.6%	5.5%	5.5%
Проведення люстрації влади	30.5%	50%	11.1%	5.5%	2.7%
Проведення децентралізації влади	19.4%	36.1%	22.2%	8.3%	5.5%

Якщо казати про ступінь довіри, то показники між довірою до політичних і неpolітичних суб'єктів дуже відрізняються. Опитувані мають високу ступінь довіри до родичів та близьких – 63.8%, далі йде довіра самому собі – 52.7%, а далі довіра Богу – 36.1%, інші показники не є

високими. Найменше довіряють главі адміністрації свого міста – 52.7%, уряду – 50 % , церкві, сусідам, парламенту не довіряють 41.6% опитуваних, інші показники також не є високими (Див.Табл.3.2).

Таблиця.3.2.

Ступінь довіри

	низька	часткова недовіра	важко відповісти	часткова довіра	висока
Родині і родичам	2.7%	2.7%	5.5%	16.6%	63.8%
Уряду	50%	22.2%	11.1%	5.5%	0%
Церкві і духовенству	41.6%	30.5%	19.4%	8.3%	0%
Сусідам	41.6%	36.1%	11.1%	11.1%	0%
Засобам масової інформації	30.5%	27.7%	8.3%	30.5%	0%
Друзям	5.5%	8.3%	8.3%	44.4%	27.7%
Богу	27.7%	11.1%	25%	8.3%	36.1%
Самому собі	0%	0%	5.5%	22.2%	52.7%
Товаришам по роботі або навчанню	11.1%	8.3%	19.4%	50%	2.7%
Роботодавцю (адміністрації)	13.8%	27.7%	19.4%	33.3%	5.5%
Поліції	25%	30.5%	16.6%	27.7%	2.7%
Партії (яку підтримую)	25%	33.3%	13.8%	19.4%	2.7%
Парламенту (Верховній Раді)	41.6%	27.7%	16.6%	11.1%	0%
Президенту України	50%	19.4%	19.4%	11.1%	2.7%
Главі адміністрації свого міста (району)	52.7%	13.8%	22.2%	5.5%	2.7%
Армії	16.6%	13.8%	22.2%	22.2%	19.4%

Вивчення поведінкового компоненту політичних орієнтацій представлено у Рис. 3.4-3.5.

Якщо подивитись на Рис.3.4., то можна побачити відсотки людей, які приймають участь в громадському житті. Можна сказати, що в наш час участь у волонтерській діяльності дуже висока – 50%. Під час навчання якраз і йде плідна робота студентів, саме в університеті вони приймають участь у громадському житті 55% (Див. Рис.3.4). Так як в нас вибірка студенти, то і відсоток громадського життя на роботі всього 27.7%.

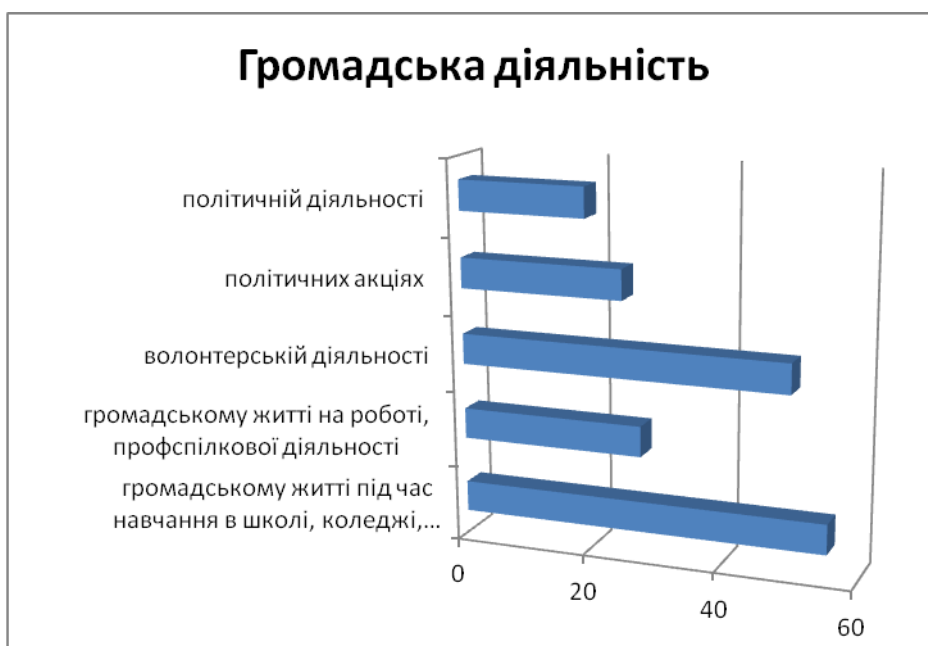

Рис.3.4. Участь у громадському житті

Показники участі в політичній діяльності – маленькі (19.4%). Це каже про те, що студенти мають закритий тип політичної участі (Див. Рис.3.4).

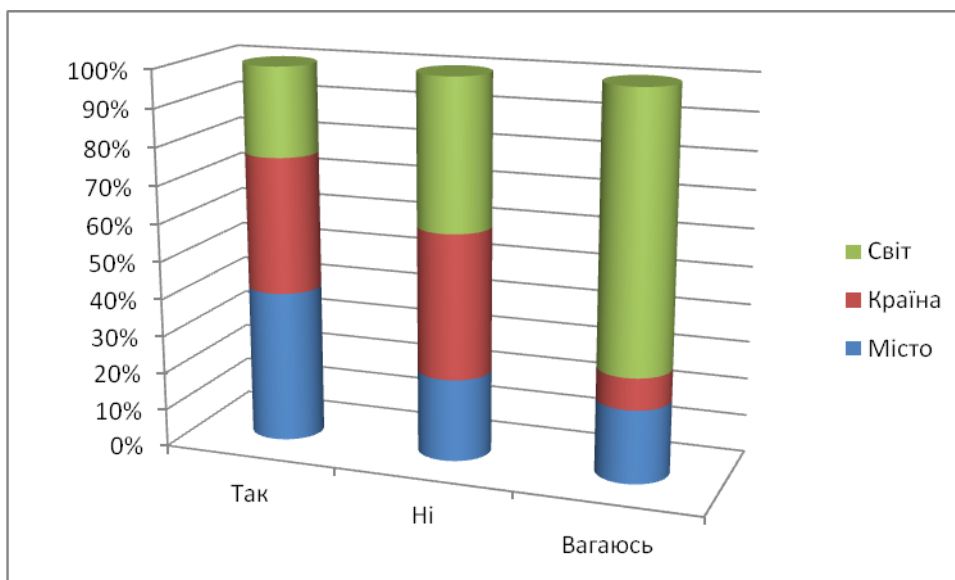

Рис.3.5. Показники політичної участі

Результати показують (Рис.3.5.), що студенти вважають - участь в політичному житті впливає на життя міста – 77%, трохи менше (69%) вважають, що участь громадян у політичному житті впливає на долю країни та 45% вважають, що участь громадян у політичному житті впливає на долю світу.

Аналіз схильності до протестної радикальної поведінки показано в Табл.3.3-3.5. Провівши дослідження, можна сказати, що 77.7% опитуваних вважають, що звернення до офіційних органів влади, в правоохоронні органи є правомірними, 75% вважають правомірним привернення уваги громадськості. Далі йде звернення до суду 72.2%. Неправомірними вважають збройні методи боротьби 63.8% опитуваних, страйки і голодовки – 36.1%. Демонстрації, мітинги та інші масові акції протесту вважають правомірними 55.5% опитуваних, тобто у студентів все-таки є схильність до протестів (Див.Табл.3.3).

Таблиця.3.3.

Правомірні дії громадян

	так	вагаюсь	ні
Звернення до офіційних органів влади, в правоохоронні органи (поліцію, прокуратуру, СБУ)	77.7%	13.8%	2.7%
Привернення уваги громадськості (звернення в ЗМІ, громадські організації)	75%	16.6%	2.7%
Звернення до суду	72.2%	16.6%	5.5%
Петиції, гасла	47.2%	36.1%	11.1%
Страйки, голодовки	30.5%	25%	36.1%
Демонстрації, мітинги та інші масові акції протесту	55.5%	11.1%	27.7%
Збройні методи боротьби	16.6%	11.1%	63.8%

Таблиця.3.4.

Радикальна поведінка

	Так	Вагаюсь	Ні
Скоювати акції протесту	33.3%	30.5%	33.3%

Руйнувати матеріальні цінності	8.3%	13.8%	75%
Взяти в руки зброю	36.1%	25%	36.1%

36.1% опитуваних вважають, що не зможуть узяти в руки зброю, тобто ці люди розуміють всю серйозність такої дії і до радикальної поведінки поки мало хто схильний. А ось якщо небезпека реально буде загрожувати родичам та близьким, 86.1% все-таки візьме зброю в руки, якщо небезпека загрожуватиме місту, то вже набагато менше візьме зброю – всього 36.1% (Див. Рис.3.5).

Таблиця.3.5.

Готовність взяти зброю в руки

	так	вагаюсь	ні
моїм близьким людям	86.1%	8.3%	0%
моєму місту	36.1%	44.4%	16.6%
моїй країні	33.3%	47.2%	13.8%
співвітчизникам, одновітцям в інших країнах	11.1%	61.1%	19.4%
іншим людям в інших країнах	5.5%	36.1%	50%

Провівши цей аналіз можна сказати, що студенти-психологи не схильні до протестної або радикальної поведінки, але якщо буде небезпека, то вони зможуть її проявити.

Отже, проведене дослідження показує, що студенти цікавляться політикою і отримують інформацію більше з інтернету та з ТБ.

В афективному компоненті виявлено, що наші студенти негативно ставляться до політичних змін, які відбуваються зараз в країні. Якщо казати про ступінь довіри, то показники між довірою до політичних і неpolітичних суб'єктів дуже відрізняються. Найбільше довіряють собі та родичам. Політиці довіри немає або має маленький відсоток довіри.

Дослідження поведінкового компоненту показало, що студенти мають низьку політичну активність, що говорить про закритий тип політичної поведінки.

3.2. Результати дослідження політичних цінностей студентів-психологів

Характеризуючи політичні цінності студентів-психологів, ми розглянули їх вибір безпосередньо цінностей, вибір політичних систем і відторгнення політичного устрою.

Політичні погляди у студентів розбіглись, 46% студентів заявили, що вони поза політикою. 21 % опитуваних відповіли, що у них націоналістичні політичні погляди – ця відповідь викликана, вочевидь, ростом патріотичних настроїв в нашій країні на даний момент (Див. Рис.3.6). Ці дані узгоджуються з тим, кого досліджувані студенти обирали на виборах – тільки 19.4% пам'ятають, за кого вони голосували на виборах, і ці вподобання стосуються дійсного керівника країни та його політичної сили, та в меншій мірі націоналістичних та ліберальних партій (Див. Додаток Б).

У виборах не приймали участі 77.7% опитуваних, або вони просто не пам'ятають. Це каже про те, що студенти просто роблять все не замислюючись, або вони мають закритий тип політичної поведінки, тобто демонструють політичну бездіяльність («Хочу все, але нічого для цього робити не буду»). В цій ситуації велику роль грає політична соціалізація.

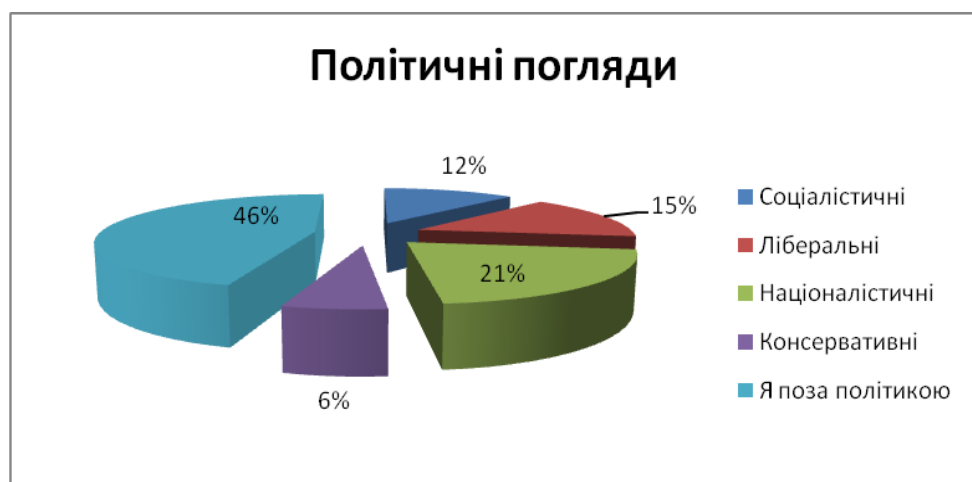

Рис.3.6. Політичні погляди студентів-психологів

А от участь в організаціях, хоч і не в політичних, вже присутня у деяких студентів, всі ці громадські організації знову ж таки відносяться до націоналістичних та ліберальних, що узгоджується з політичними поглядами студентів-психологів (Див.Рис.3.5.-3.6.)

Рис.3.7. Членство в політичних організаціях

Рис.3.8. Членство в громадських організаціях

Аналіз політичних цінностей дозволяє зробити ієрархію цінностей досліджуваних студентів-психологів (див. табл.3.6).

Таблиця.3.6.

Ієрархія соціально-політичних цінностей

1	Права людини (справедливий суд, свобода слова, свобода віросповідання, пріоритет особистих прав над правами держави та ін.)	3.6
2	Справедливість (розподіл благ у відповідності до громадського внеску, відповідність суспільним уявленням про правду, правильність та ін.)	4.1
3	Рівність (зрівнювання доходів, однаковий доступ до освіти, медицини всіх верств суспільства, відсутність багатих і бідних та ін.)	6.0
4	Незалежність (свобода від зовнішнього впливу при виборі курсу країни, самостійне рішення громадських, політичних та економічних проблем та ін.)	6.8
5	Соціальна захищеність (турбота держави про слабких, бідних, хворих, гарантований доступ до праці, медицини та освіти всіх верств суспільства та ін.)	7
6	Нація (підтримка рідної мови, підтримка національного виробника, пріоритет представників своєї нації, пріоритет національних інтересів над особистими та ін.)	7.3
7-8	Політичні свободи (значимість особистого вибору при голосуванні, свобода мітингів, можливість вільного висловлювання, плюралізм думок та ін.)	7.4
7-8	Порядок (стабільність, низька злочинність, низька корупція, жорсткість покарання та ін.)	7.4

9	Економічні свободи (непорушність права на власність, вільне підприємництво, дерегуляція економіки, право на страйк, вільний вибір місця працевлаштування та ін.)	8
10-11	Сильний, авторитетний лідер (вміння лідера країни бути ефективним в рішенні проблем держави, гордість за лідера, віра в лідера та ін.)	8.1
10-11	Патріотизм (любов до батьківщини, захист територіальної цілісності країни, повага до своїх символів та ін.)	8.1
12	Сильна влада (сильна армія, правоохоронні органи, повага до влади та ін.)	9
13	Традиції (збереження своєї культури, духовних цінностей, висока роль сім'ї, повага до старших та ін.)	9.3
14	Державний контроль (рішення проблем людини державою, регулювання економіки, цін, курсів валют та ін.)	9.8
15	Релігія (високий авторитет духовних лідерів, дотримання релігійних норм і правил поведінки та ін.)	11.7

Можна виділити головні цінності, яким студенти віддають перевагу:

- 1) Права людини (справедливий суд, свобода слова, свобода віросповідання, пріоритет особистих прав над правами держави та ін.) – Ліберальний тип
- 2) Справедливість (розподіл благ у відповідності до громадського внеску, відповідність суспільним уявленням про правду, правильність та ін.) – Соціалістичний тип
- 3) Рівність (зрівнювання доходів, однаковий доступ до освіти, медицини всіх верств суспільства, відсутність багатих і бідних та ін.) – Соціалістичний тип

- 4) Незалежність (свобода від зовнішнього впливу при виборі курсу країни, самостійне рішення громадських, політичних та економічних проблем та ін.) – Націоналістичний тип

Розглянувши бажані характеристики політичної системи нашої країни, можна сказати, що студенти хочуть, щоб політична система була побудована на принципах соціальної справедливості та рівності (Ср.Ранг – 2.2.), цінності нації (Ср.Ранг – 2.5) і стабільності (Ср.Ранг – 2.8) (див. табл.3.7). Ці характеристики мають найвищий ранг і домінують у студентів. Якщо бажані політичні системи співвіднести з політичними ідеологіями, то буде наступна ієрархія:

- соціалізм;
- націоналізм;
- консерватизм.

Таблиця.3.7.

Бажані характеристики політичної системи

№	Середній ранг
1.Політична система повинна бути побудована на принципах справедливості та рівності.	2.2
2.Політична система має бути побудована на цінності нації	2.5
3.Політична система повинна бути побудована на стабільності	2.8
4.Головними повинні бути права і свободи кожної людини.	3
5.Держава контролює всі сфери життя	3.7

З приводу небажаних політичних систем дані вийшли наступні: на першому місці вийшла - Обмеження представників іншої нації – Ср. Ранг – 3.4, далі йде - Нестабільність політичної та економічної системи – Ср. Ранг – 3.3, наступним - Відсутність мотивації до розвитку – Ср. Ранг – 3.2 і на

останньому місці стоять: Закостенілість системи та Держава контролює всі сфери життя – Ср. Ранг – 2.3 (Див. Табл.3.8). Ці дані також можна співвіднести з політичними ідеологіями:

- націоналізм;
- лібералізм;
- соціалізм.

Табл.3.8.

Небажані характеристики політичної системи

1. Обмеження представників іншої нації	3.4
2. Нестабільність політичної та економічної системи	3.3
3. Відсутність мотивації до розвитку	3.2
4. Закостенілість системи, відсутність реформ	2.3 2.3
5. Держава контролює всі сфери життя	

Отже проведений аналіз показав нам, що більша частина студентів поза політикою. За даними було виділено переважаючі ідеології, а саме: соціалізм, націоналізм, лібералізм. Далі можна виділити головні політичні цінності: права людини, рівність, справедливість, незалежність.

3.3. Результати дослідження мотиваційної структури політичних орієнтацій студентів-психологів

На основі результатів, які були отримані в ході дослідження, можна виділити реальні потреби студентів, а саме (Див. Табл.3.9):

Потрібність у безпеці (Захищеність від іноземної збройної агресії, Захищеність від кримінальних елементів) – Ранг 3.95.

Фізіологічні потреби (Гарантований державою прожитковий мінімум, Гарантоване державою забезпечення для незахищених категорій громадян (в тому числі, студентів і пенсіонерів)) – Ранг 4,7.

Потрібність у визнанні (Суспільне визнання результатів своєї діяльності, Задоволеність своїм соціальним, національним, мовним статусом в політичній системі суспільства) – Ранг 5.25.

Потрібність у самовираженні (Можливість висловлювати свої політичні погляди, свобода слова, Вільні і прозорі вибори) – Ранг 5.55.

Соціальні потреби (Почуття належності до певної спільноти (громади), Прагнення мати однодумців, які поділяють мої погляди) – Ранг 6.3.

Тобто можна сказати, що саме перші три потреби найголовніші на даний момент часу у студентів.

Таблиця 3.9.

Актуальність політичних потреб

	Рівень потреб		Сер. ранг	Сер. ранг рівня потреб
1	Фізіологічні потреби	Гарантований державою прожитковий мінімум	4.5	4,7
		Гарантоване державою забезпечення для незахищених категорій громадян (в тому числі, студентів і пенсіонерів)	4.9	
2	Потрібність у безпеці	Захищеність від іноземної збройної агресії	3	3,95
		Захищеність від кримінальних елементів	4.9	
3	Соціальні потреби	Почуття належності до певної спільноти (громади)	5.8	6,3
		Прагнення мати однодумців, які поділяють мої погляди	6.8	
4	Потрібність у визнанні	Суспільне визнання результатів своєї діяльності	5.9	5,25
		Задоволеність своїм соціальним, національним, мовним статусом в	4.6.	

		політичній системі суспільства		
5	Потрібність у самовираженні	Можливість висловлювати свої політичні погляди, свобода слова	5.1	5,55
		Вільні і прозорі вибори	6	

Проведене дослідження показує, що цінності студентів як вищі політичні цілі розташовуються наступним чином: на першому місці Соціалізм із рангом 5.7, на другому Лібералізм із рангом 6.3, далі Націоналізм із рангом 7.4, Авторитаризм із рангом 8.9, та на останньому місці Консерватизм із рангом 9.4 (Див. Табл.3.10).

Табл.3.10

Ієрархія політичних ідеологій

	Ранг
Соціалізм	5.7
Лібералізм	6.3
Націоналізм	7.4
Авторитаризм	8.9
Консерватизм	9.4

Необхідно зазначити, що політичні погляди у студентів мають ліберальні політичні погляди, а політичні ідеології мають націоналістичний характер. Тобто головними цінностями у студентів виступають права людини, рівність, незалежність.

Висновки до III розділу

Проведене дослідження показує, що студенти цікавляться політикою і отримують інформацію більше з інтернету та з ТБ. Показники між довірою до політичних і неpolітичних суб'єктів дуже відрізняються. Найбільше

довіряють собі та родичам. Політиці довіри немає або має маленький відсоток довіри.

Політична участь у студентів дуже низька, що говорить про їх закритий тип політичної поведінки. Провівши цей аналіз можна сказати, що студенти-психологи не схильні до протестної або радикальної поведінки, але якщо буде небезпека, то вони зможуть її проявити.

За результатами дослідження можна виділити переважаючі політичні цінності студентів: права людини, рівність, справедливість. Якщо казати про політичні ідеології та погляди, то переважаючими є соціалістичні, націоналістичні та ліберальні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало:

1. Проблематика політичних орієнтацій є досить актуальною, вона привертала увагу досить великої кількості дослідників, які визначили головні політико-психологічні феномени: політичну соціалізацію, політичну поведінку, політичну участь, політичні орієнтації. У нашій роботі ми будемо притримуватись наступного визначення політичних орієнтацій – це уявлення людей про відповідні їх потребам цілі політичної діяльності та прийнятні для них засоби досягнення цих цілей (Г.Ділігенський). Особливості політичних орієнтацій українських студентів викликані порушенням спадкоємності політичної соціалізації між поколіннями. Молодь дуже відрізняється від старших поколінь тим, що вона позбавлена ілюзій старшого покоління, ніби хтось може вирішити за них їх проблеми; вона індивідуалістична та прагматична щодо сучасної політики та до влади.

2. Аналіз методів дослідження довів, що в політичній психології використовують широкий спектр методів, а саме: метод природного експерименту, проєктивні методи, метод вільних асоціацій, однак провідним методом дослідження політичних орієнтацій є опитування та анкетування. Подальший розвиток цієї дисципліни провокує до розроблення все більшого числа методів та методик аби дослідити політику та людину в ній. Для дослідження психологічних особливостей політичних орієнтацій студентів-психологів нами була визначена вибірка та методи дослідження політичних орієнтацій.

3. Дослідження психологічних особливостей політичних орієнтацій студентів психологів показали, що політична участь у студентів дуже низька, що говорить про їх закритий тип політичної поведінки. Також були визначені переважаючі в житті студентів цінності: права людини, рівність, справедливість. Якщо казати про політичні ідеології та погляди, то

переважаючими є соціалістичні та ліберальні.

За результатами дослідження можна сказати, що студенти мають ліберальні погляди. Провівши цей аналіз можна сказати, що студенти-психологи не схильні до протестної або радикальної поведінки, але якщо буде небезпека, то вони зможуть її проявити.

Завдання нашого дослідження вирішені, мету досягнуто. Гіпотезою нашого дослідження була: політичні орієнтації студентів-психологів на сучасному етапі розвитку суспільства мають деякі особливості:

- за формою – невизначеність та нестійкість,
- за змістом – пріоритетний характер політичних цінностей свободи та права (ліберальні орієнтації). На основі отриманих кількісних і якісних даних можна сказати, що вона підтверджена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алмонд Г. Политическая наука: история дисциплины // Полис. - 1997.- № 6.- С. 175-183.
2. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді / В. М. Бебик, М. Ф. Головатий, В. А. Ребкало. – К. : А.Л.Д., 2004. – 112с.
3. Белановский С.А. Глубокое интервью. - М.: Никколо-М, 2001.
4. Гаджиев К. Политическая культура: концептуальный аспект // Полис. – 1991., - 200с.
5. Головатий М. Ф. Політична психологія. Навч. посіб. – К.: МАУП, 2001. – 136 с.
6. Дилигенский Г.Г. Социально-политическая психология. – М.: Новая школа, 1996. – 352 с.
7. Ключенко Э. Политическое участие: теория, методология и измерение с применением метода шкалограммирования по Гутману / Эдуард Ключенко // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2005. – № 4. – С. 46–72.
8. Ковалев Г. А. О системе психологического воздействия / Г. А. Ковалев // Психология воздействия (проблемы теории и практики). – М. : АПН СССР, 1989. – С. 4–43.
9. Ковалев Г. Л. Три парадигмы к психологии – три стратегии психологического воздействия / Г. Л. Ковалев // Вопросы психологии. – 1987. – №3. – С. 41–49.
10. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения : в 2-х т. / А. Н. Леонтьев. – М. : Педагогика, 1983. – Т. II. – 320 с.
11. Михальченко Н. В. Психологічні умови формування патріотичної рефлексії молодшого школяра в сім'ї / Н. В. Михальченко // Психологія і суспільство. – №1(19). – Тернопіль, 2005. – С. 69–76.
12. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні

аспекти / За ред. Е. М. Лібанової. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

13. Москаленко В. В. Психологія соціального впливу : навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 448 с.

14. Ольшанский Д.В. Политическая психология. – СПб.: Питер, 2002.

15. Ольшанский Д.В. Основы политической психологии: учеб. пособ. /Д. В. Ольшанский. – Екатеринбург : Деловая книга, 2001. – 496 с.

16. Павлов В.Н. Психологическая структура политических ориентаций./<http://www.dslib.net/psixologia-politiki/psihologicheskaja-struktura-politicheskikh-orientacij.html>

17. Петров А. В. Социальные практики молодежи: механизмы структурирования и идентификации / А. В. Петров // Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология. – 2006. – № 3.С. 123–134.

18. Пирог Г.В. Особливості політичної соціалізації дітей молодшого шкільного віку (на прикладі Севастопольського регіону) // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. Т.IX, част.2. – Київ: Логос, 2007. – С. 228-234.

19. Пирог А.В. Психологические аспекты политической социализации детей // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – Одеса, 2007. – №3. – С. 44-47.

20. Пирог Г.В. Психологические особенности политического участия молодежи // Наука і освіта: Науково-практичний журнал Південного наукового Центру АПН України. – Одеса, 2007. – №8-9. – С. 132-135.

21. Пирог А.В. Проблема изучения личности гражданина в политической психологии // Горизонты образования: Научно-методический журнал. - Севастополь, 2010. – №2. – С.164-170.

22. Пирог А.В. Психологическое изучение политического поведения студентов // Горизонты образования: Научно-методический журнал. - Севастополь, 2010. – №3.

23. Пирог А.В. Психологический анализ массовых настроений в Севастополе при аннексии Крыма // «Актуальні питання педагогіки та психології: наукові дискусії»: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2015. – С. 92-95.

24. Пирог Г.В. Особливості політичної свідомості мешканців севастопольського регіону // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Психологічні науки». – Випуск 3. – Херсон, 2015. – С. 135-141.

25. Пирог Г.В. Системний аналіз політичних орієнтацій особистості // «Особистісне зростання: теорія і практика»: Збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2016.

26. Політична участь молоді сучасної України: психологічні чинники активізації: монографія / за ред. Л. О. Кияшко. – К. : Міленіум, 2013. – 216 с.

27. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: за ред. М.М.Слюсаревського; упоряд. Л.А.Найдьонова, Л.Г.Чорна. – К.: Толком, 2013. – Вип. 14. – 300 с.

28. Пробийголова Н. Політична соціалізація як фактор впливу еліти на електоральну активність молоді / Н. Пробийголова // Політичний менеджмент : Український науковий журнал: Спеціальний випуск. – 2006. – С. 206–214.

29. Лассуэл Г. Д. Психопатология и политика., - М.: РАГС, 2005.- 305с.

30. Савинова Е. Н. К вопросу о политической социализации личности / Е. Н. Савинова [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://www.education.rekom.ru/5_2001/savinova.html.

31. Самаркина И. В. Дети и родители: отношение к власти и траектории изменения политической картины мира / И. В. Самаркина // Политическая экспертиза: Политэкс. Научный журнал. – СПб. : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2008. – Т. 4. – № 4. – С. 170–185.

32. Сидоренко Е. В. Личностное влияние и противостояние чужому влиянию / Е. В. Сидоренко // Психология влияния. – СПб. : Питер, 2000. – С. 11–31.

33. Словник соціологічних і політологічних термінів / Уклад. В. І. Астахова, В.І. Даниленка, А.І. Панов. – К.,1993.

34. Смирнов С. Д. Психология образа: проблемы активности психического отражения / С. Д. Смирнов. – М. : Изд-во МГУ, 1985. – 232 с.

35. Социальная психология / Сухов Л. Н., Бодалев А. А., Казанцев В. Н. и др. – [2-е изд.] – М. : Академия, 2002. – 600 с.

36. Стельмах В. Неполітичні агенти політичної соціалізації / В. Стельмах // Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал. – 2012. – № 12. – С. 19–21.

37. Татенко Віталій. Соціальна психологія впливу : монографія / Віталій Татенко. – К. : Міленіум, 2008. – 216 с.

38. Фурман А. В. Психокультура української ментальності / А. В.Фурман. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 132 с.

39. Хрестоматия по политической психологии / Сост. и науч. ред. Шестопа́л Е.Б. М.: ИНФРА-М, 2002

40. Шестопа́л Е.Б. Политическая психология: Учебник для вузов. - М: ИНФРА-М, 2002. - 448 с. - (Серия «Высшее образование»).

41. Юрасов В. С. Валідизація «шкали соціального інтересу» Дж.Крендала / В. С. Юрасов // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства.– 2010. – Вип. 16. – С. 245–249.

42. Юрьев А.И. Введение в политическую психологию. СПб., 1992.

С. 13.

43. Ященко Е. Види і методи психологічного впливу на особистість / Ященко Е. // Зб. матеріалів до другої регіональної наук.-метод. конф. "Технологія інформаційного пошуку в системі вищої освіти". – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – С. 47–50.

44. Easton D., Dennis J. Children in the Political System. – NY., McGraw-Hill, 1969.

45. «Сибирская психология сегодня». Сборник научных трудов. Кемерово: Кузбассвуиздат, 2002. –С. 405.